

integrale tekst van de WODC-rapporten gratis te downloaden op www.wodc.nl

25 Eerdere publicaties zijn: Schreuders, e.a. *Criminaliteit en rechtshandhaving*, 1999 en Huls, e.a., *Criminaliteit en rechtshandhaving*; 2000.

26 Dit zijn studies waarbij aan een groep (meestal) jongeren gevraagd wordt welke delicten ze in een bepaalde periode hebben gepleegd. Deze studies peilen dus naar mogelijk daderschap, en kunnen in die zin belangrijke informatie geven over het daderprofiel, de reden van het plegen van een misdrijf en de modus operandi.

27 Strafrechtelijk minderjarigen die door de politie zijn aangehouden voor het plegen van vandalisme en enkele andere vormen van veel voorkomende criminaliteit, worden onmiddellijk naar het Halt-bureau doorverwezen. De Halt-afdoening biedt deze jongeren de mogelijkheid 'de zaak weer goed te maken' door de schade te betalen en een tegenprestatie te leveren in de vorm van 'werken' voor de benadeelde. Aangebrachte graffiti moet weer van de muren worden gepoetst, bij winkeldiefstal wordt het gestolene terugbetaald en wordt een aantal uren in de winkel gewerkt. Komt de jongere de gemaakte afspraken na, dan is de zaak daarmee afgehandeld en wordt gene melding gemaakt aan het openbaar ministerie. Halt-bureaus hebben als belangrijkste taak het organiseren van de Halt-afdoening.

* Assistent criminologie, VUB Brussel en wetenschappelijk expert, dienst voor het Strafrechtelijk beleid, FOD Justitie

DE FORA GEÏNTEGREERDE GERECHTELIJKE CRIMINALITEITSTATISTIEK

Verschillende actoren binnen justitie of in de periferie ervan hebben hun eigen gegevensbanken en produceren hun eigen statistieken. We kennen allemaal vooral de politiestatistieken, sinds kort de nationale parketstatistieken, de veroordelingstatistieken, de penitentiaire statistieken. Sommige statistieken kennen we vooral door hun (voorlopig nog) niet-bestaan: bijvoorbeeld de jeugdstatistieken, zowel wat de jeugdparketten betreft als de jeugdrechtbanken. Vaak zijn de gegevensbanken in de eerste plaats ontworpen om praktische, c.q. operationele doel-

einden en is de statistiek een soort bijproduct. Dat betekent ook dat er een lange weg te gaan is vanaf de registratie van de gegevens in de officiële documenten tot de productie van cijfermateriaal én dat deze weg informaticatechnisch gesproken een moeilijke weg is, die door elke dienst op zijn eigen manier wordt bewandeld. Bovendien heeft de wijze van registreren, de selectie van de variabelen die worden gevat en manier waarop de informatie wordt gecodeerd en uiteindelijk wordt gepubliceerd, ook implicaties voor het beeld dat wordt geschapen over een bepaald fenomeen, een bepaalde activiteit en dergelijke meer. Daarnaast kennen de diensten mekaar problemen niet - in het beste geval kennen ze mekaar producten. Allemaal redenen dus om met elkaar kennis te maken, de verantwoordelijke actoren en hun (statistische) activiteiten beter te leren kennen.

Dit zijn enkele van de overwegingen die aan de basis liggen van het Forum Geïntegreerde Gerechtelijke Criminaliteitstatistiek. Op het einde van het jaar 2000 (27 november) is door de toenmalige minister van justitie, Marc Verwilgen, de organisatie toegewezen aan de adviseur-generaal van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid¹.

Het forum is een plaats, een weerkerend ogenblik ook, waar de verschillende projecten worden voorgesteld aan een publiek van producenten van statistieken, geïnteresseerden en gebruikers, waaronder enkele universiteiten (professoren en assistenten), een vertegenwoordiger van de Hoge Raad voor Justitie, enkele procureurs en informatici van de Federale Overheidsdienst Justitie.

Bij gelegenheid van het eerste forum (meteen de installatievergadering) werd het Agoraproject voorgesteld voor de (burgerlijke) griffies van de Hoven van Beroep, zoals ontwikkeld door Martine Beullens (statisticus, K.U.Leuven). De bedoeling hier was te laten zien hoe gebruiksvriendelijk bepaalde toepassingen zijn voor het opvragen van informatie uit op zich complexe databanken, zodat ook mensen die niet erg beslagen zijn in het 'manipuleren' van cijfergegevens kun-

nen enthousiast gemaakt worden voor statistische toepassingen. Dergelijke 'tool' wordt dan een handig beleidsinstrument voor de magistraten die een overzicht willen van hun eigen activiteiten.

De drie volgende fora waren volledig gewijd aan de politiestatistiek: hun inhoud, de vatting van de gegevens, de evolutie én afstemming van de verschillende systemen op elkaar en hun toekomstige integratie, de structuur van de Nationale Gegevensbank, hun rol in het Phenix project en andere.

Na deze fora is er in een vierde forum een overzicht gegeven van de totstandkoming van de lang verwachte nationale parketstatistiek, het moeizame werk van de integratie van de 26 (= zonder Eupen) arrondissementele parketstatistiek, het harmoniseren van de registratiepraktijken enzovoort. Het gaat hier zeker om een van de grootste en meest complexe opdrachten wat betreft gerechtelijke statistiek die binnen justitie tot een goed einde is gebracht, vaak in ondankbare omstandigheden (bijvoorbeeld logistiek, werkzekerheid e.a.)

Een volgende forum licht de evolutie van de verordeningstatistiek toe (zie ook De Pauw et al., 2004). Ook hier zal de mogelijkheid onderzocht worden om aan te sluiten bij andere statistieken, in dit geval de penitentiaire (annex justitiehuisen), die trouwens het onderwerp zijn van het forum in januari.

Andere onderwerpen zullen later worden behandeld. Het gaat dan om de statistieken van jeugdparquet en jeugdrechtbank, het resultaat van een onderzoeksproject waarvoor de basis gelegd wordt op afdeling criminologie van het NICC.

In een later stadium zullen ook minder bekende maar daarom niet minder belangrijke projecten worden voorgesteld, ook al staan die (nog) niet altijd voor uitgewerkte statistieken die worden gepubliceerd op terugkerende basis. Hierbij denken we aan de statistieken van de politieparketten, die zijn mogelijk gemaakt door het zoge-

naamde Mammouth project en die trouwens, net als de andere, erg vaak geraadpleegd worden om parlementaire vragen en aanverwante te beantwoorden.

Daarmee zal dan de volledige keten aan bod gekomen zijn. Aan de deelnemers te oordelen of het de moeite is geweest. Overigens kan na verloop van tijd het ganse opzet opnieuw opgestart worden om de evolutie(s) op te volgen.

Overigens zijn andere 'uitstappen' mogelijk en kunnen bepaalde projecten toegelicht worden die de statistiek een nieuw gezicht kunnen geven. Vooral het PHENIX project zal hierin een cruciale rol spelen. Ook hier geldt dat de statistiek een bijproduct is van een (echt wel) reuzengroot informatiseringproject, dat als eerste doelstelling heeft de informatisering te rationaliseren. Statistisch kan het wel de ondertussen bijna mythische gedachte van de geïntegreerde gerechtelijke statistiek waarmaken, omdat dan pas het traject van een dossier en/of persoon zal kunnen opgevolgd worden en dan normaal gezien over de gehele keten longitudinale analyses van relevante variabelen zullen mogelijk worden.

Mogelijk dienen zich nog andere mogelijkheden aan; in elk geval kan het Forum op deze en dergelijke wijze een ontmoetingsplaats blijven voor diensten, mensen en uiteindelijk projecten en wie weet tot een betere samenwerking annex begrip leiden - dromen kost geen geld. Een van de dromen is bijvoorbeeld alles samen te brengen op één dag en een ruimer, geïnteresseerd publiek een overzicht te bieden van wat er aan statistisch materiaal beschikbaar is, een becomingmentarieerde selectie te presenteren, naast de hoofdlijnen dus, van thema's die volgens de producenten van de statistieken, te weinig aan bod komen - of dan toch onderbelicht blijven.. Het overleg is aan de gang en als alles goed gaat zou dit kunnen doorgaan op het einde van 2005.

WALTER DE PAUW*

NOTEN

1 Voor een gedetailleerde omschrijving van de oprichting en de inhoud van dit Forum, zie: DEVROROE, E., De ontmoeting tussen criminologisch onderzoek en strafrechtelijk beleid, beleidsrelevant onderzoek binnen het criminologisch veld: aantrekken of afstoten?, Politeia, 2002, pp. 344

* Statistisch Steunpunt - Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid

JAARSTATISTIEK OPENBAAR MINISTERIE

In februari 2004 zag een nieuwe telg van de Belgische gerechtelijke statistiek het licht: de *Jaarstatistiek van het Openbaar Ministerie*. Met deze statistische publicatie wordt, althans gedeeltelijk, de leemte opgevuld tussen de Geïntegreerde Interpolitiële Criminaliteitsstatistiek (GICS) die in 1994 door de toenmalige Algemene Politie-steedienst werd gecreëerd enerzijds en de statistiek van veroordelingen, opschortingen en interneringen van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid anderzijds. Zo is een volgende stap gezet in de realisering van de geïntegreerde criminologische statistiek waarvan reeds in de jaren tachtig door universitaire equipes een ontwerp werd uitgewerkt².

Dit nieuwe statistisch rapport van het College van procureurs-generaal³ bevat informatie over de afhandeling van strafzaken door de correctionele parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg in 2002. De politie- en de jeugdparketten zijn geen voorwerp van deze publicatie. De materie van het ten uitvoer leggen van straffen komt in dit rapport evenmin aan bod.

Naast een inleiding waarin de historische en methodologische achtergrond van deze parketstatistiek wordt toegelicht, biedt een eerste hoofdstuk enkele statistische gegevens over de demografische samenstelling van de gerechtelijke arrondissementen evenals over de toepassing van de vereenvoudigde processen-verbaal. Deze contextuele gegevens reiken enkele eerste elementen aan voor een interpretatief kader van de parketgegevens. Voor een goed begrip van de parketstatistiek is het immers raadzaam de gegevens in een bredere context te plaatsen.

De parketstatistiek zelf is tweeledig opgebouwd: de gegevens worden gepresenteerd aan de hand van twee verschillende modellen, namelijk een transversale en een longitudinale analyse.

De transversale analyse, ook periodeanalyse genoemd, biedt een overzicht van de zaken die in de loop van 2002 op de parketten in- en uitstroomden. Deze zaken, alsook de hangende zaken in het begin van dat jaar, worden aan de hand van verschillende karakteristieken in beeld gebracht.

Maar de grootste vernieuwing van dit statistische rapport vindt men ongetwijfeld in de longitudinale analyse. Van de zaken die in de loop van 1998 op de parketten instroomden vormen de volgende vragen de leidraad van deze longitudinale analyse:

- welke beslissingen werden genomen in de zaken die tot de cohorte 1998 behoren?
- wat is de stand van zaken ervan op 31 december 2002?
- hoeveel tijd verliep er vóór een bepaalde beslissing werd genomen?
- wat is de duurtijd van bepaalde fases tussen twee beslissingen?

Het antwoord op deze vragen wordt in dit hoofdstuk verstrekt aan de hand van tabellen, maar ook door middel van enkele stroomdiagrammen die de opeenvolging van de beslissingen en de duur van de fases visueel in kaart brengen.

De grote meerwaarde van dit nieuwe statistische instrument schuilt in het groeiend begrip van het globale strafrechtssysteem, waarin de verschillende actoren zich beter kunnen situeren in een groter betekenisvol geheel. Dit moet tevens de beleidsmakers de mogelijkheid bieden een preciezer antwoord te formuleren op zeer gerichte vragen en een efficiënter en meer doelgericht strafrechtelijk beleid te voeren op elk niveau.

De Jaarstatistiek van het Openbaar Ministerie 2002 kan men raadplegen op de website van de FOD Justitie (http://www.just.fgov.be/statistique_parquets).

LUTGARDE VANDERWAEREN*